

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Qvaestio XI. De Fruitione. In Quatuor Articulos diuisa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

De Fruitione.

ARTICVLVS I.

Verum frui sit potentia appetitiua?

Conclusio est affirmans. Vide D. Thomam.

D V B I V M I.

Quid propriè sit fruitio.

Scotus in 1. d. 1. quæst. 3. putat, Fruitionem nihil esse aliud quam amorem, quo res diligitur propter seipsam; & frui Deo, nihil esse aliud, quam Deum amare.

Dominicus Soto in 4. d. 49. qu. 1. a. 4. putat, fruitioem esse ipsam rei adaptionem per actum vitalem; qui generet delectationem in appetitu. Frui enim picturam, nihil est aliud quam videre picturam cum voluptate; frui cibis, eos gustare cum voluptate; frui Deo, videre Deum, & inde gaudium percipere.

Ut res explicetur. Suppono hæc tria requiri, vt quis propriè dicatur frui, & eadem sufficere. Nempe amorem rei, coniunctionem rei per actum aliquem vitalem, & delectationem. Qui enim amat, & non habet rem præsentem, non dicitur frui, sed desiderare frui. Fruitio enim est terminus desiderij, vnde Prou. 6. dicunt quidam: *Venite, fruamur concupitis amplexibus.* Rursus, qui amat, & rem præsentem habet, si non delectatur, non fruitur; sicut is qui sumit potionem amaram, quam tamen desiderabat, non dicitur frui. Vnde D. August. l. 10. de Trinit. c. 10. *Fruimur rebus cognitis, in quibus ipsis propter se voluntas delectata requiescit.*

Ut autem intelligatur quid propriè ex his tribus vocetur fruitio:

Dico primò, Amorem non propriè dici fruitioem.

Probatur Primò, Ex cõmuni modo loquendi: frui bonis, non est amare bona, sed ex illis capere voluptatem. Frui concupitis amplexibus, non est amare amplexus, sed habere præsentem, & illis delectari. Secundò Probatur, Quia amor non requirit præsentiam rei, nec delectationem ex præsentia; hæc tamen requirit fruitio. Tertiò, Ex D. Augustino, l. 8. de Ciuit. c. 9. *Nemo, inquit, beatus est, qui eo non fruitur, quod amat.* Vbi aperte amorem & fruitioem distinguit. Quare cum idem August. l. 1. de doct. Christ. c. 4. ait, *Frui, est amore inherere,* non vult fruitioem esse amorem, sed illam inhesionem voluntatis, quæ ex amore nascitur. Denique idem patet ex vi nominis. Frui enim, est fructum capere, amare verò nihil est aliud, quam pondere quodam in rem amatam inclinari.

Dico Secundò, Coniunctio boni per actum vitalem non est propriè & formaliter fruitio; rectè tamen dici potest fruitio causaliter.

Prior pars probatur, quia si ex illa cõiunctione nulla sequeretur delectatio, non frueremur; vt si vescaris cibo suauis, vel audias suauem symphoniam, si non delectaris, non frueris. Confirmatur ex D. Augustino l. 8. de Ciuit. c. 9. & l. 83. qq. q. 30. vbi ait, *Frui, esse voluptatem capere.*

Neque etiã
coniunctio
boni per
actum vi-
talem, est
fruitio.

Amor non
est fruitio.

August.

Altera pars, scilicet quòd causaliter rectè dicatur fruitio, Probat; quia coniunctio boni est causa delectationis & gaudij: re enim ipsam qua fruimur, præsentem sistit: imò ipsa quoque est obiectum delectationis. Iuxta hunc modum intellige D. Thomam in resp. ad Primum, cum visionem Dei vocat fruitioem. Est enim causaliter fruitio; quia visio est causa, & etiam quodammodo obiectum fruitiois.

Dico Tertiò, Delectatio vel gaudium consequens rei præsentiam & coniunctionem, propriè & formaliter est fruitio. Quod patet tum ex cõmuni modo loquendi; tunc enim & nunquam aliàs dicimur frui re optata, quando eã præsentem delectamur & gaudemus: tum quia cætera iam exclusa sunt. Hinc sequitur fruitioem propriè ad voluntatem pertinere. Est enim vltimus ipsius motus, omniumque motum terminus.

D V B I V M II.

Verum fruitio sit actus elicited à voluntate, an solum passio impressa voluntati ab obiecto, ipsa non concurrente?

Scotus in 1. d. 1. q. 3. & in 3. d. 15. putat gaudium & delectationem (quæ nos nomine fruitiois intelligimus) & tristitiam solum esse passiones productas ab obiectis in appetitu. Idem sentit Henricus Quodlib. 11. q. 8. & 9.

Respondeo, Fruitioem esse actum à voluntate effectiue productum. Idem dico de tristitia. Est communior Theologorum sententia in 1. d. 1. & D. Thom. infra, q. 22. a. 3. ad 3. & Caiet. q. 31. a. 4. Ratio est, quia fruitio & tristitia sunt actus vitales, atque adeo vitæ quædam ipsius animæ; actus autem vitales non debent manare à principio effectiue extrinseco; vt supra ostensum est.

Contrà obijcitur ex Scoto: Primò, omnis actus voluntatis est velle aut nolle: sed delectatio & gaudium non est velle, neque tristitia: est nolle (Beati enim habent nolitionem de peccatis, non tamen tristitiã:) ergo non sunt actus voluntatis.

Respondeo, Concessã maiore, generatim loquendo nego minorem. Tristitia enim est quoddã nolle generatim accepto nomine, quia est quædam vitalis fuga & auersio appetitus à malo præsentem, cum quadam amaritudine & afflictione. Similiter gaudium est quoddam velle (nam D. Aug. l. 14. de Ciuit. c. 6. *Omnem motum voluntatis, docet esse voluntatem, id est, volitionem*) quia est vitalis quædam inhesio in obiecto cum quadam dulcedine.

Nec obstat, quòd in Deo & Beatis sit nolitio peccati, & tamen in illis non sit tristitia; quia tristitia non est quæuis nolitio, sed amara.

Obijcitur Secundò, Si Petrus summè nolit filium mori, & filius moriatur, Petro veniet noua tristitia. Sed non obueniet ei noua aliqua nolitio; quia iam ponitur summè noluisse: ergo solum superueniet ei quædam passio illata ab obiecto præsentem.

Respondeo Negandã minorem generatim loquendo; etiam enim habeat summam nolitionem propriè

Quamuis
sit fruitio
causaliter.

Fruitio
quid.

Scotus.
Henricus.

Fruitio &
tristitia
non sunt
nuda pas-
siones, sed
vitales
motus ab
intrinseco.

Soluuntur
argumenta
Scoti.

proprie dicta, potest tamen ei superuenire nouus motus auersionis vitalis ex praesentia mali, qui specie sit distinctus a priore nolitio: posset tamen generatim vocari nolitio, quia est vitalis auersio a malo praesenti.

Obijcitur Tertio, Omnis actus voluntatis est in eius potestate: sed delectatio & tristitia non sunt in potestate voluntatis: ergo, &c.

Respondeo, Omnem actum voluntatis in hac vita, qui sit ex perfecto rationis usu, esse quidem in potestate voluntatis, sed mediate vel immediate, non autem immediate; ut patet in electione medij necessarij supposita efficaci intentione. Itaque tristitia & delectatio, etsi non sint immediate in potestate voluntatis, sunt tamen mediate. Posito enim amore alicuius boni, & illius boni praesentia, necessariò resultat gaudium & delectatio. Et positò odio alicuius obiecti, & eius praesentia, necessariò emicat tristitia. Sed haec necessitas solùm est ex suppositione alicuius rei, quae est in mea potestate. Si enim tollam amorem & odium, vel cogitationem aliò diuertam; tollam etiam gaudium & tristitiam.

ARTICVLVS II.

Vtrum frui tantum conueniat naturae rationali, an etiam brutis?

Prima Conclusio. Perfecta fruitio soli naturae rationali competit; scilicet Deo, Angelo, homini. Ratio est, quia fruitio est quaedam vitalis inhaesio appetitus in bono praesente propter ipsu. Atqui sola natura rationalis distinctè cognoscit rationem boni, eiusque habitudinem ad subiectum: ergo, &c.

Secunda Conclusio. Brutis non conuenit ratio fruitio nisi imperfectè. Ratio est, quia non cognoscunt rationem boni nisi confusè; non enim cognoscunt proportionem & conuenientiam, quam habet cum subiecto, & sitne propter se, an propter aliud conueniens.

Notandum est, Fruitionem, id est, gaudium & delectationem nasci ex tribus, ex potentia, obiecto, & coniunctione obiecti per aliquem actum vitalem, ut per cognitione intellectus vel sensus. Vnde sequitur, ceteris paribus eò maiorem esse & perfectiorem fruitionem, quò aliquid horum trium perfectius fuerit; & consequenter perfectissimam esse ex visione Dei. Nam haec nascitur in suprema potentia, ex suprema coniunctione boni supremi. Si enim tanta est delectatio appetitus sensitui ex bonis infimis per sensum apprehensis, quanta erit in appetitu supremo, ex infinito bono, visione beatifica nobis vnito?

ARTICVLVS III.

Vtrum fruitio sit tantum ultimi finis?

Prima Conclusio. Fruitio proprie tantum est ultimi finis.

Probat, Quia fruitio proprie designat quietem voluntatis in aliquo bono delectabili. Atqui voluntas in nullo bono perfecte quiescit nisi in ultimo; scilicet, post quod non sperat aliud;

quamdiu enim aliud sperat, non sistit, sed est inquietata, donec obtinuerit quod censet sibi ultimo esse obtinendum. Hoc modo D. Aug. passim vtitur nomine fruitionis, ut lib. 83. qq. q. 30. cum ait, *Omnem humanam peruersionem esse, fruendis velle, & vrendis frui.* Et lib. 1. de doct. Christ. c. 3. vbi dicit, *Tantum fruendum esse Patre, Filio & Spiritu sancto.*

Secunda Conclusio. Quodam tamen modo rectè dicimur frui quouis alio bono, quod propter se diligimus, etiamsi non habeamus illud pro ultimo fine.

Probat, Quia omne tale bonum habet in se vnde delectet, & voluntatè in se quiescere faciat, si non omnino, certè in praesenti negotio, & in praesenti intentione, in qua est vltimum. Confirmatur ex D. Augustino l. 1. de doct. Christ. c. 4. vbi dicit, *Frui est amore inhaerere alicui rei propter se ipsam.* Fruimur ergo omni bono, quòd propter se diligimus; si illud praesens habeamus. Sic dicimur frui amicis & amicorum consortio, contemplatione caelesti, lectione Scripturarum, & similibus. Aduerte tamen, si illud bonum quo fruimur, non sit in se honestum, talem quoque fruitionem non fore honestam. Talis enim est delectatio, quale est bonum quo delectamur.

Dices, Delectatio est tantum de bono delectabili: atqui bonum delectabile distinguitur ab honesto tamquam diuersum genus boni; ergo nulla delectatio per se & intrinsecè est honesta, neque versatur circa bonum honestum.

Respondeo, Omne bonum honestum adamatè esse delectabile, & in sua intrinseca ratione includere vim delectandi: vnde si praesens fuerit, cauabit delectationem. Colligitur ex D. Aug. l. 1. de doct. Christ. c. 33. *Cum adest, inquit, quod diligitur, etiam delectatione secum gerat necesse est.* Ratio est, quia delectatio nascitur ex praesentia boni adamat, qualecumque illud bonum sit, siue delectabile tantum, siue honestum. Vnde quando bonum diuiditur in honestum & delectabile, per delectabile intelligitur, vel quòd solùm delectabile est, & non honestum; ut sunt bona sensibilia: vel solùm ista membra ratione distinguuntur: nam ipsa bonitas honesti est delectabilis, & eius delectatio est bonum honestum; neque haec rationes per vllam potentiam possunt separari.

D V B I V M.

Vtrum etiam medijs fruamur quatenus media sunt?

Respondeo & Dico Primo, Si frui accipiatur ut idè sit quòd cum delectatione vti, (quomodo definitur à D. Augustino lib. 1. de doct. Christ. c. 33.) rectè dicimur frui medijs; etiam ut media sunt. Ratio est; quia proprie vtimur medijs, & ex illorum usu percipimus delectationem: sic dicimur frui hereditate, opibus, domo, consortio, &c. etiamsi haec non amentur propter seipsa: sed solùm propter vitæ commoda, quæ per ea comparantur.

Notandum tamen, vsum medijs non adferre delectationem ratione bonitatis intrinsecae (quia bonitas medij intrinseca, sicut nec amatur propter se, ita neque delectare potest per se) sed solùm ratione bonitatis finis, ob quem bonitas medij amatur. Confirmatur, Quia tota bonitas

G ij quæ est

Quomodo gaudium & tristitia sint in nostra potestate.

4 Frui naturae rationali competit perfecte.

Brutis imperfecè.

Est etiam aliorum bonorum.

Fruitio iuxta August.

Bonum honestum adamatè est delectabile, August.

6

Media per se non sunt obiectum delectationis.

quæ est in medijs vt media sunt, nihil est aliud quam vtilitas eorum ad finem, seu efficacia quam habent ad finem comparandum: sed hæc efficacia non est amabilis nisi ob finem: ergo nec delectabilis nisi ratione finis. Patet exemplis. Medicina enim non delectat, neque gaudio afficit, nisi ratione sanitatis, quæ in illa apprehenditur: pecunia non delectat, nisi quatenus in ea, tamquam in virtute causæ apprehendimus nos habere huius vitæ commoda.

Apostolus ad Philamonem.

Dico Secundò, Si frui accipiatur, vt idem sit, quod quiescere in aliquo bono propter se adamoto (quod est propriè frui, vt accipit Aug. lib. 10. de Trinit. c. 10.) sic non dicimur vilo modo frui medijs, vt media sunt; quia non quiescimus in illis, sed vltè ius tendimus vt ibi quiescamus. Nec obstat illud Apostoli ad Philamonem, Ita, frater, ego te fruam in Domino, sensus enim est, fac vt fruatur tuo beneficio in Onesimo, quod beneficium erat ignoscere Onesimo, & illud benè tractare. Hoc

enim Apostolus censebat sibi ipsi fieri. Itaque hic locus ad præfens negotium nihil facit.

ARTICVLVS IV.

Vtrum fructio sit solum finis habitus?

Prima Conclusio. Fructio perfecta non est nisi finis iam perfectè obtenti. Probat, quia fructio perfecta est quies animi perfecta in bono: atqui animus non quiescit, nisi sine perfectè obtento: ergo, &c.

Secunda Conclusio, Fructio imperfecta est sine imperfectè obtento, scilicet obtento in spe. Probat, quia qui habet spem obtinendi, iam aliquo modo censetur habere finem, habet enim eum in medijs, per quæ sperat, tamquam in causis: vnde Apostolus ad Rom. 12. Spe gaudentes.

Q V Æ S T I O X I I.

De Intentione.

ARTICVLVS I.

Vtrum Intentio sit actus voluntatis?

Intentio, vnde dicitur.

Conclusio. Intentio est actus voluntatis. Probat D. Thom. ab etymo nominis. Intentio enim dicitur ab eo, quod est tendere ad aliquem terminum seu finem; atqui tendere in finem pertinet primò ad voluntatem; nam voluntas ceteras etiam animæ vires in finem dirigit: ergo intentio est actus voluntatis. Idem probari potest ex nominis vsu. Intendere enim lucrum, sanitatem, honores, iuxta communem vsum loquendi, nihil est aliud quam velle hæc per aliqua media consequi: atqui velle consequi, est actus voluntatis: ergo.

Intentio quid.

Hinc patet, Intentionem ex parte rei nihil esse aliud, quam desiderium efficax, id est, quo quis ita desiderat aliquid consequi, vt ex vi huius desiderij moueatur ad executionem.

Dices, Intentio est tendentia voluntatis in finem per certa media: atqui desiderij non includit certa media; ergo distinguitur à desiderio.

Resp. Nò est de ratione Intentionis vt expressè contineat volitionem certorum mediorum; sed sufficit vt implicite contineat volitionem mediorum in genere. Confirm. Quia intentio est causa electionis mediorum; sicut assensus principiorum est causa assensus conclusionis: ergo est prior volitione mediorum, ac proinde non magis includit volitionem mediorum, quam desiderium efficax.

Intendere finem & efficaciter eum velle &c. eadem sunt.

Hinc sequitur, eadem esse, intendere finem, efficaciter velle, aut amare, aut desiderare finem, Efficaciter, inquam, id est, eo modo, vt ex vi illius volitionis vel desiderij, mouearis ad executionem: vnde Græci non habent proprium nomen, quo expriment actum intentionis; sed vocant eam βούλησιν, id est, Volitionem, & πρόθεσιν, propositum, id est, appetitum rationalem, & πρόθεσιν, propositum.

Vide Aristotelem 3. Ethic. c. 2. & Damascenum lib. 2. de Fide, cap. 22.

Notandum in Respons. ad quartum, finem, id est, bonum quoduis per se amabile, posse tripliciter spectari. Primò, Vt est præfens; sic versatur circa illud fructio. Secundò, Vt est absens, per aliqua tamen media comparandum; sic versatur circa illud intentio. Tertio, Secundum se nudè; sic versatur circa illud amor, vt est primus affectus, seu prima boni complacentia, quæ etiam voluntas dicitur. Itaque tres actus versantur circa finem tamquam obiectum. Medium verò per se non potest nisi vno modo spectari, scilicet vt est vtile ad finem obtinendum. Esse autem absens vel præfens, est illi commune cum fine.

Bonum amabile tripliciter spectari potest.

ARTICVLVS II.

Vtrum Intentio tantum sit vltimi finis?

Conclusio est, Intentionem circa quemuis finem versari posse, non tantum circa vltimum. Ratio est, quia quoduis bonum per se amabile, potest esse terminus motus voluntatis; ac proinde si per media potest comparari, potest intendi.

DVBIVM.

Vtrum Media quatenus habent rationem boni vtilis, possint intendi?

Respondeo, Propriè loquendo, non posse sic intendi. Ratio est; quia motus voluntatis non sinit in medijs, neque in eorum intrinseca bonitate seu vtilitate: sed vltè tendit in finem, & in eo sinit: atqui illud duntaxat intenditur in quo motus voluntatis sinit, vt in termino. Quare in omni volitione, vbi vnum medium appetitur, propter aliud medium, v. g. cum vis adire medicum, propter pharmacum; pharmacum sumere, ob euacuationem; euacuationem facere ob sanita-

Media proprie non intenduntur.